

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Юліан МУНТЯНУ

СУЧАСНІ МЕТОДИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ НЕВІДОМОГО ЗЛОЧИНЦЯ, ПРИЧЕТНОГО
ДО ЗАХОПЛЕННЯ ТА УМИСНОГО ВБИВСТВА ЗАРУЧНИКІВ.....216

Ольга НЕДАШКІВСЬКА, Олександр ГУНЬКО

РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ПІД ЧАС
ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ.....220

Alina Daniela PĂTRU

URMELE DE ARMĂ ALBĂ – INTERPRETAREA LEZIUNILOR ȘI MECANISMUL
PRODUCERII.....224

Сергій ПОЛУЯНОВ, Олег КОЖУХАР

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЩОДО АГРЕСІЇ ПРОТИ СУВЕРЕНІТЕТУ ТА
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ.....228

Іван СТАРЕНЬКИЙ

ДИНАМІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ШКІДЛИВОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
RACCOON STEALER.....234

Олександр СТАРОДУБОВ

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК СТРУКТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ТАКТИЧНИХ
ОПЕРАЦІЙ.....238

Олександр ФЕДОРЧУК

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У СТРУКТУРІ КОНЦЕПЦІЇ ПРОТИДІЇ
ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....243

Дмитро ЦЕХАН

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ НА СТАДІЇ ОПЕРАТИВНО-
РОЗШУКОВОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ.....247

Юрій ЧЕРНИШ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ СПЕЦІАЛІСТА ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....251

Секція 3

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ЕКСПЕРТНОГО

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА.....256

Валерія ДИНТУ

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ МЕДІАЦІЇ В
ТУРЕЧЧИНІ.....256

Тетяна ЛИННИК

ВИКЛИКИ ПРАВОВОЇ МОДЕЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ НОРМ МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....259

Черниш Юрій

аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Національного університету «Одеська юридична академія»,

м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7029-740X>

електронна адреса: chernyshyurii@onu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ СПЕЦІАЛІСТА ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

У тезах розглянуті положення, що стосуються залучення спеціалістів до участі у виявленні та розслідуванні контрабанди культурних цінностей у формі надання консультацій. Визначені основні сфери спеціальних знань, до яких виникає необхідність звернення як для визначення можливості та необхідності віднесення конкретних предметів до культурних цінностей, так і прогнозування способів їх маскування, приховування від митного контролю, зберігання і транспортування.

Ключові слова: контрабанда культурних цінностей, спеціальні знання, спеціаліст, консультації спеціалістів.

Chernysh Yuriy

postgraduate student of the Department of Criminalistics, Forensic

Examinations and Polygraphology,

National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine

FEATURES OF USING SPECIALIST CONSULTATIONS DURING THE INVESTIGATION OF SMUGGLING OF CULTURAL VALUES

The theses consider the provisions relating to the involvement of specialists in the detection and investigation of smuggling of cultural values in the form of providing consultations. The main areas of special knowledge that arise for the need to address both to determine the possibility and necessity of classifying specific objects as cultural values, and to predict the methods of their masking, concealment from customs control, storage and transportation are identified.

Keywords: smuggling of cultural values, special knowledge, specialist, specialist consultations.

Невід'ємним елементом якісної організації та здійснення виявлення та розслідування контрабанди культурних цінностей виступає взаємодія слідчого зі

спеціалістами та експертами впродовж усього процесу розслідування даного прояву злочинної діяльності.

Однією із форм взаємодії між даними суб'єктами, яка хоч і не носить процесуального характеру, але відіграє важливе значення у боротьбі із контрабандою культурних цінностей, виступає надання консультацій спеціаліста на етапі підготовки та під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, а також впродовж усього кримінального провадження поза здійснення певних процесуальних дій.

Відповідно до ч.1. ст.71 Кримінального процесуального кодексу України у кримінальному провадженні спеціаліст як особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками, може надавати консультації та пояснення під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок [1]. М.Г. Щербаковський досить влучно визначає спеціальні знання спеціаліста саме через їх функціональну спрямованість, яка лежить у площині «прийняття уповноваженими особами процесуальних і тактичних рішень у кримінальному процесі» [2, с.65]. Тобто фактично потреба звернення до спеціальних знань може виникати не лише безпосередньо на робочому етапі проведення конкретної слідчої (розшукової) або негласної слідчої (розшукової) дії, але й на етапі прийняття рішення про можливість та необхідність її проведення. Більше того, необхідно погодитися із Я.В. Недількою, який визначає, що на етапах досудового та судового провадження консультації спеціаліста використовуються для:

- висунення слідчих версій та плану розслідування;
- визначення комплексу техніко-криміналістичних засобів, які підлягають застосуванню під час проведення конкретних слідчих (розшукових) або негласних слідчих (розшукових) дій, їх цільового призначення та методики використання;
- визначення сфери спеціальних знань та/або конкретного спеціаліста, якого необхідно залучити до процесу розслідування;
- надання термінологічних підказок під час оформлення процесуальних документів;
- роз'яснення дії апаратних (технічних) і програмних засобів;
- визначення виду додаткової процесуальної дії, щодо проведення якої існує об'єктивна необхідність тощо [3, с.224].

Як бачимо, взаємодія між слідчим та спеціалістом через отримання консультацій від останнього базується на інформаційному обміні між даними суб'єктами з приводу питань, які носять принципове значення для організації та планування розслідування, висунення та перевірки версій, прийняття тактичних та стратегічних рішень у конкретному кримінальному провадженні. При цьому у якості спеціаліста до процесу виявлення та розслідування кримінальних правопорушень можуть залучатися, як відзначає С.О. Бухонський, як співробітники судово-експертних та експертно-криміналістичних підрозділів всіх

Section 2. Use of special knowledge and expert support for the investigation of organized crime in conditions
of armed conflict

рівнів та різної відомчої приналежності, працівники контролюючих органів, так і представники зірних практичних, наукових та педагогічних колективів, які володіють глибокими знаннями у конкретних сферах діяльності, а також обізнані приватні особи, які не входять до штату яких-небудь офіційних структур [4, с.193].

В рамках боротьби із контрабандою культурних цінностей звернення до спеціалістів за консультацією може бути пов'язане із необхідністю застосування спеціальних знань та навичок, що стосуються досить широкого спектру сфер знань, виходячи зі специфіки самого предмету злочинного посягання, способу його приховування та переправлення через державний кордон України, а також інших обставин, пов'язаних із забезпеченням втілення злочинного замислу. Серед таких сфер спеціальних знань можна визначити наступні:

1. Знання у різних сферах образотворчого мистецтва, зокрема що стосується глибоких знання осіб, які можуть бути залученими у якості спеціалістів, щодо стилів, художніх шкіл, технік виконання, авторства, періодизації, що дозволяє ідентифікувати культурні цінності. При цьому, зазвичай, чим досконалішою та детальнішою є обізнаність конкретної особи, тим вужчою є її спеціалізація щодо конкретного виду мистецтва, періоду або творчості конкретного митця. Визначення «спеціалізації» обізнаної особи залежить від обсягу та достовірності наявної у працівників оперативних та слідчих підрозділів інформації щодо загальних або конкретних ознак предмету злочинного інтересу;

2. Знання у сфері етнографії та археології, що необхідні для розуміння походження артефактів, їхньої культурної та історичної належності, що особливо важливо при нелегальному обігу музейних археологічних предметів та предметів, здобутих незаконним шляхом «чорними» археологами;

3. Знання у сфері релігієзнавства, які допомагають розуміти функціональне та духовне призначення об'єктів культу, їхнє місце в богослужбовій традиції, а також канонічні особливості зображення святих, сюжетів і релігійної символіки. Це дозволяє правильно ідентифікувати предмет як об'єкт релігійного культу, а не декоративний виріб, визначати його конфесійну приналежність (православ'я, католицизм, протестантські течії, східні конфесії); встановлювати хронологічні рамки та регіональні особливості походження та спрогнозувати потенційне джерело походження (храми, монастирі, приватні колекції, археологічні пам'ятки);

4. Знання у сфері іконопису, що дозволяють відрізнити автентичні середньовічні твори від сучасних копій чи підробок, установити сліди реставрації, переробок або штучного «старіння», визначити мистецьку школу, традицію письма та майстерню, а також оцінити реальну культурну та ринкову вартість об'єкта;

5. Знання у сфері нумізматики, фалеристики та геральдики, що застосовуються для дослідження монет, медалей, орденів, печаток, гербів та

інших предметів, які особливо часто підробляють та незаконно переміщують через кордон. Знання у сфері нумізматики дозволяють установити автентичність монети та відмежувати оригінали від копій, визначити історичний період і територію обігу таких монет, що має значення для встановлення законного чи незаконного походження об'єкта, оцінити їх культурну та матеріальну вартість, а також з'ясувати, чи становлять монети частину скарбу або потенційно являються незаконно вилученими з археологічної пам'ятки. Фалеристика має значення для встановлення правового статусу предметів нагородної системи та їхнього історичного походження та дозволяє відрізнити державні нагороди від ювілейних або приватних виробів, встановити автентичність нагороди, установити належність предмета до певного періоду, держави або військової формації. Знання у сфері геральдики забезпечують можливість ідентифікації гербів, емблем, родових знаків, офіційних символів різних держав і територій, а також військових і громадських утворень, що розміщуються на різних об'єктах. Такі знання дозволяють установити джерело походження предмета за зображеними гербовими елементами, визначити його культурно-історичну цінність і приналежність до державних або родових реліквій, а також виявити фальсифікації;

6. Знання з антропології, остеології та палеонтології мають важливе значення, коли об'єктами протиправного переміщення через державний кордон є археологічні артефакти, що містять людські рештки або їх фрагменти (кості, черепи, муміфіковані останки), предмети культового чи ритуального призначення, виготовлені з використанням кісткової тканини, а також інші викопні рештки, скам'янілості та інші об'єкти, що становлять наукову, історичну та культурну цінність;

7. Знання у сфері поліграфічного виробництва та книгодрукування мають суттєве значення для протидії контрабанді таких культурних цінностей, як раритетні та унікальні книги, стародруки, об'єкти рукописної спадщини, графічні видань та інші друковані об'єкти, що становлять історико-культурну цінність. Дані знання спрямовані на дослідження технології виготовлення стародруків, водяні знаки, типографські шрифти, важливі для атрибуції книжкових пам'яток;

8. Знання у сфері етномузикології та традиційного музичного інструментарію, що мають значення для встановлення автентичності музичних інструментів, артефактів музичної культури, рідкісної партитури, старовинних фонограм тощо.

Знання усіх названих сфер є важливими як для визначення можливості та необхідності віднесення конкретних предметів до культурних цінностей, так і прогнозування способів їх маскування, приховування від митного контролю, зберігання і транспортування.

Окрім того, діяльність з виявлення та розслідування контрабанди культурних цінностей може потребувати звернення за консультаціями до осіб, які є носіями спеціальних знань в силу специфіки професійної діяльності. Серед

Section 2. Use of special knowledge and expert support for the investigation of organized crime in conditions
of armed conflict

таких осіб необхідно назвати антикварів, арт-дилерів, реставраторів, експертів аукціонних домів, музейних працівників, приватних колекціонерів, співробітників галерей, фахівців з культурної спадщини ЮНЕСКО, а також представників ринку легального обігу творів мистецтва.

Перелік використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків, 2015. 560 с.
3. Неділько Я.В. Участь спеціаліста у формуванні доказів під час досудового розслідування та судового розгляду. *Криміналістика і судова експертиза*. 2025. Вип. 70. С.218-230.
4. Бухонський С.О. Залучення спеціаліста як форма використання спеціальних знань у чинному кримінально процесуальному законодавстві. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*: зб. наук. статей. 2014. № 4. С. 190–198.